

„ μ! Á" ¥Š „ •

†μ̂ p̂ ê

„ μ! Á " ° ° „ - ™ μ œ š , É š , É
 Á " , Ê ¥ Š „ •

• n ° ® | ° ° † ° „ Á " , Ê ¥ Š „ •

i ' œ › μ μ, μ Á „ É Ê ¥ Î Š

„ μ! Á | μ³ i ' œ › » r „ •

„ μ! — ¼ " ' „ ¬ - ³ Á | « ... ° Š

„ μ! Ä ® o „ • Ÿ - α i ' œ › » r Â

„ μ! ° œ » • μ " " ¼ „ „ • a ' ¥ ° r

„ μ! — ¼ Â " Â " ³ Á " , Ê ¥ Š „

ž | • α μ - „ μ! Â " „ ° μ ® μ! Á

„ μ! Á " , Ê ¥ Š „ • Ä œ • n ° —

„ μ! Á " , Ê ¥ Š „ • Ä œ † ° „

„ μ! Á " , Ê ¥ Š „ • Ä œ „ | ³ • ' Š

„ μ! < ' μ, ® œ n μ ¥

„ μ! — ¼ Â " | ' „ ¬ μ

Ã | † „ •

„ μ! ž j ° Š „ ' œ Ã | †

Â œ a Ã œ o α „ μ! Á " , Ê ¥ Š

คำนำ

เนื่องจากสถานการณ์ความเป็นอยู่ในปัจจุบันที่มีอัตราประชากรมนุษย์เพิ่มขึ้นๆ และปริมาณความต้องการในการบริโภคเพิ่มขึ้นติดตามากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ขณะเดียวกันที่ทรัพยากรธรรมชาติหรือแม้แต่ผลผลิตทางการเกษตรลดน้อยลงเป็นไปในลักษณะผกผัน โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรของพี่น้องเกษตรกรที่ต้องอาศัยความชุ่มชื้นจากธรรมชาติถึง 75% นอกจากนั้นแล้วยังต้องพบกับความผิดหวังเมื่อจำหน่ายผลผลิตไม่ได้ราคา หรือถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาจับซื้อ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นต้นเหตุที่ทำให้เกษตรกรต้องชวนขวายหาแนวทางในการประกอบอาชีพใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ เช่น การชูดบเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ ฯลฯ แต่สำหรับการเลี้ยงกบนั้น ปัจจุบันเป็นที่น่าสนใจแก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะกบเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่าย ใช้เวลาน้อย ลงทุนน้อย ดูแลรักษาง่าย และจำหน่ายได้ราคาคุ้มกับการลงทุน โดยเฉพาะในปัจจุบันมีตลาดต่างประเทศที่ต้องการสินค้ากบเปิดกว้างมากขึ้น กบนาที่เป็นผลผลิตของเกษตรกรเมืองไทยจึงมีโอกาส่งจำหน่ายไปยังต่างประเทศมากขึ้นเช่นกัน และสาเหตุอีกอย่างหนึ่งที่มีผู้หันมาเลี้ยงกบกันมากขึ้น เพราะปริมาณกบที่อยู่ตามแหล่งธรรมชาติมีจำนวนลดน้อยลงทุกที ๆ เนื่องจากแหล่งที่อยู่อาศัยของมันถูกเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ รวมทั้งการสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม การใช้สารพิษกำจัดศัตรูพืช การใช้ยากำจัดวัชพืช กำจัดปูนา ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำลายพันธุกรรมในธรรมชาติให้หมดสิ้นไปแต่ละปี ๆ ทั้งนี้รวมทั้งการจับกบมาจำหน่ายหรือการประกอบอาหาร โดยไม่มีการละเว้นกบเล็กกบน้อยเป็นการตัดหนทางการแพร่พันธุ์โดยสิ้นเชิงอีกด้วย แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ผู้เลี้ยงกบหลายรายต้องประสบความล้มเหลวในการเพาะเลี้ยงกบอันเนื่องจากการไม่เข้าใจการเลี้ยง โดยเฉพาะไม่เข้าใจในอุปนิสัยใจคอของกบซึ่งมีความสำคัญเพื่อประกอบการเลี้ยงเช่น กบมีนิสัยดุร้ายและชอบรังแกกัน การเลี้ยงกบคละกันโดยไม่คัดขนาดเท่า ๆ กันในบ่อเดียวกัน เป็นเหตุให้กบใหญ่รังแกและกัดกินกบเล็กเป็นอาหาร หรือไม่รู้ว่านิสัยใจคอของกบเป็นสัตว์ที่ชอบอิสระเสรี เมื่อสภาพที่เลี้ยงมีลักษณะโปรง เช่น เป็นอวนในลอนทำให้กบสามารถมองเห็นทิวทัศน์ภายนอก มันจะกระตือรือร้นที่จะดิ้นรนหาทางออกไปสู่โลกภายนอก โดยจะกระโดดชนอวนในลอนจนปากบาดเจ็บและเป็นแผล เป็นเหตุให้ลดการกินอาหารหรือถ้าเจ็บมาก ๆ ถึงกับกินอาหารไม่ได้เลยก็มี อย่างไรก็ตาม เอกสารคำแนะนำเรื่องการเลี้ยงกบนี้ จะแนะวิธีการเลี้ยงทั้งแบบกึ่งพัฒนาและการเลี้ยงแบบพัฒนา ทั้งนี้เพื่อผู้ที่สนใจจะได้ศึกษาวิธีการเลี้ยงแต่ละแบบเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ทุนทรัพย์และสิ่งแวดล้อมต่อไป

การเลือกสถานที่ที่จะสร้างตอกกบ หรือ บ่อเลี้ยงกบ

1. ควรเป็นที่ที่อยู่ใกล้บ้าน สะดวกต่อการดูแลรักษา และป้องกันศัตรู
2. เป็นที่สูง ที่ดอน เพื่อป้องกันน้ำท่วม
3. พื้นี่ราบเสมอ สะดวกต่อการสร้างคอกและแอ่งน้ำในคอก
4. ใกล้แหล่งน้ำ เพื่อสะดวกต่อการถ่ายเทน้ำ
5. ให้ห่างจากถนน เพื่อป้องกันเสียงรบกวน กบจะได้พักผ่อนเต็มที่และโตเร็ว

บ่อหรือตอกเลี้ยงกบ

ที่ที่จะทำบ่อเลี้ยงกบ ไม่ว่าจะเป็นสภาพบ่อปูนหรือคอกเลี้ยง จะต้องไม่ควรอยู่ไกลจากที่อยู่อาศัยมากนัก เพราะศัตรูของกบมีมาก โดยเฉพาะกบนั้นเมื่อตกใจเพราะมีภัยมา มันจะไม่ส่งเสียงร้องให้เจ้าของรู้เหมือนสัตว์อื่น ๆ ศัตรูของกบส่วนมากได้แก่ งู นก หนู หมา แมว และที่สำคัญที่สุดได้แก่ คน ดังนั้นถ้าบ่อเลี้ยงหรือคอกเลี้ยงกบ อยู่ห่างจากที่อยู่อาศัยมาก ก็จะถูกคนขโมยจับกบไปขายหมด นกนั้นมีทั้งกลางวันและกลางคืน นกกลางคืนโดยเฉพาะ นกเค้าแมวสามารถลงไปอยู่ปะปนและจับกบกินอย่างง่ายตาย แมวนับว่ามีส่วนทำลายกบมาก เพราะถึงแม้มันจะจับกบกินเพียงตัวเดียวแล้วก็อึด แต่เมื่ออึดแล้วมันก็ยังจับกบตัวอื่น ๆ มาหยอกเล่น และทำให้กบตายในที่สุด

พันธุ์กบที่นำมาเลี้ยง

กบที่เหมาะสมจะนำมาทำการเพาะเลี้ยงนี้ ได้แก่ กบนา ซึ่งถ้าเลี้ยงอย่างถูกต้องตามวิธีการและใช้เวลาเพียง 4-5 เดือน จะได้กบขนาด 4-5 ตัว/กก. เป็นกบที่มีความเจริญเติบโตเร็ว โดยมีอัตราการแลกเปลี่ยนอาหาร 3-4 กก. ได้เนื้อกบ 1 กก. ทั้งยังเป็นกบที่มีผู้นิยมนำไปประกอบอาหารบริโภคกันมากกว่ากบพันธุ์อื่น ๆ ลักษณะของกบนาที่ตัวผู้จะมีขนาดเล็กกว่ากบตัวเมีย และ ส่วนที่เห็นได้ชัดก็คือ กบตัวผู้เมื่อจับพลิกหงายขึ้นจะเห็นมีกล่องเสียงอยู่ใต้คาง แถว ๆ มุมปากล่างทั้งสองข้าง ในช่วงฤดูผสมพันธุ์ กบตัวผู้จะเป็นผู้ส่งเสียงร้อง และในขณะที่ร้องนั้นส่วนของกล่องเสียงจะพองโตและใส ส่วนตัวเมียนั้นจะมองไม่เห็นส่วนของกล่องเสียงดังกล่าว กบตัวเมียร้องเช่นเดียวกันแต่เสียงออกเบา ถ้าอยู่ในช่วงฤดูผสมพันธุ์ กบตัวเมียที่มีไข่แก่จะสังเกตเห็นส่วนของท้องบวมและใหญ่กว่าปกติ ขณะเดียวกันที่กบตัวผู้จะส่งเสียงร้องบ่อยครั้งและสีของลำตัวออกเป็นสีเหลืองอ่อน หรือมีสีเหลืองที่ใต้ขาเห็นชัดกว่าตัวเมีย ถึงอย่างไรสีของกบจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย

สำหรับกบบลูฟร็อกจะแตกต่างไปจากกบนาอย่างเห็นได้ชัด โดยมีผิวหนังส่วนใหญ่เรียบ แต่มีบางส่วนขรุขระและเป็นสีน้ำตาลปนเขียว มีจุดสีน้ำตาล ลักษณะเด่นที่เห็นชัดคือมีส่วนหัวที่เป็นสีเขียวเคลือบน้ำตาลและที่ข้างท้องมีลายน้ำตาล ใต้ท้องเป็นสีขาว ขาทั้งสี่เป็นลายน้ำตาลดำ ลำตัวอ้วนโดยเฉพาะส่วนท้องใหญ่กว่ากบนา กบที่โตเต็มที่จะมีลักษณะกระเดียดไปทางอึ่งอ่าง ด้วยลักษณะประจำตัวเช่นนี้ จึงเป็นเหตุให้ไม่มีกบชนิดนี้วางจำหน่ายทั้งตัวในตลาดสด เพราะนอกจากจะมีลักษณะไม่ชวนให้ซื้อหามาประกอบอาหารแล้ว รสชาติของเนื้อกบบลูฟร็อกยังมีคุณภาพสู้กบนาไม่ได้อีกด้วย ส่วนลักษณะกบตัวผู้จะมีวงแก้วหูใหญ่อยู่ด้านหลังตาและ

ใหญ่กว่าตาและกบบลูหรือกบตัวผู้ทุกพันธุ์ใต้คางจะเป็นสีเหลืองส่วนกบตัวเมียจะเห็นวงแกว้หูเล็กกว่าตา สำหรับผู้ที่คิดจะเลี้ยงกบบลูหรือกบจะต้องคำนึงถึงตลาด ถ้าท่านไม่มีตลาดต่างประเทศรองรับหรือไม่ใช่พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ ควรเลี้ยงกบนาซึ่งมีตลาดทั้งในและนอกประเทศอีกทั้งระยะเวลาเลี้ยงยังน้อยกว่าอีกด้วย

การเพาะพันธุ์กบ

โดยธรรมชาติ กบจะเริ่มจับคู่ ผสมพันธุ์และวางไข่ในฤดูฝน ถ้าเกษตรกรมีพ่อแม่พันธุ์อยู่แล้ว ก็จะนำพ่อแม่พันธุ์ที่มีอายุ 1 ปี ขึ้นไป และเป็นกบที่จับคู่กันแล้วนำไปเลี้ยงในบ่อเพาะ แต่อย่าจับผิดคู่กัน เพราะกบที่จับคู่กับแล้วถูกแยกออกเป็นคนละตัว และนำไปเลี้ยงในบ่อเพาะ ถ้าไม่ใช่คู่ของมันแล้วมันจะไม่ผสมพันธุ์กัน

การดูลักษณะเพศของกบ ถ้าเป็นกบตัวผู้จะเห็นกล่องเสียงอยู่ใต้คางทั้งสองข้าง ขากรรไกรเป็นลักษณะวงกลมสีคล้ำ เมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์ กบตัวผู้จะส่งเสียงร้อง ส่วนของกล่องเสียงนี้จะพองโปน แต่ลักษณะนี้จะไม่มีในกบตัวเมีย ซึ่งตัวเมียนั้น เมื่อถึงฤดูผสมพันธุ์ที่ส่วนท้องจะขยายใหญ่ และกบตัวเมื่อยังมีไข่อยู่ในท้องจะมีความสากข้างลำตัวทั้งสองด้าน เมื่อใช้นิ้วสัมผัสจะรู้สึกได้ และเมื่อไข่ออกจากท้องไปแล้ว ปุ่มสากเหล่านี้ก็จะหายไป

อนึ่ง กบตัวเมียก็จะส่งเสียงร้องเช่นกัน แต่เป็นเสียงที่เบามาก และกบตัวเมียที่รู้ตัวว่ามีไข่แก่อยู่ในท้องจะเป็นผู้เดินทางมาหาตัวผู้ตามเสียงร้อง

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบกบนาตัวผู้และตัวเมียจากกล่องเสียงใต้คาง

ภาพที่ 3 กบนาตัวผู้และตัวเมีย

บ่อผสมพันธุ์หรือบ่อเพาะ อาจเป็นบ่อซีเมนต์ หรือถึงส้วม หรือจะเป็นกระชังมุ้งในลอนก็ได้ ภายในมีพืชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักตบชวาเล็ก ๆ แต่ไม่ควรมีน้ำสูงเกิน 5 ซม. ถ้ามีน้ำมากจะไม่สะดวกในการที่ตัวผู้โอบรัดตัวเมีย และ ขณะที่ตัวเมียแบ่งไข่ซึ่งต้องใช้แรงขาหลังยันพื้น

จนหัวที่ม่น้ำ ซึ่งถ้ามีน้ำมากขาลงก็จะลดยน้ำทำให้ไม่มีกำลัง เป็นเหตุให้ไข่ออกมาไม่มาก และขณะที่กบตัวเมียปล่อยไข่ออกมา กบตัวผู้ก็จะปล่อยน้ำเชื้อออกมาผสมกับไข่ทันที หนึ่ง กบจะผสมพันธุ์และวางไข่ในช่วง 04.00 - 06.00 น. แต่ถ้าอากาศเย็นชุ่มฉ่ำ เช่น มีฝนตกพรำ อาจจะไม่ถึง 08.00 น. ก็ได้ เมื่อเห็นว่ากบออกไข่แล้วจึงนำพ่อแม่พันธุ์ออกจากบ่อเพาะ เพื่อป้องกันไม่ให้แพ้ไข่แตก เนื่องจากการเคลื่อนไหวของกบ บ่อผสมพันธุ์นี้เมื่อปล่อยพ่อแม่กบลงไปแล้ว ไม่ควรไปรบกวนหรือมีสิ่งอื่นใดทำให้กบตกใจ ซึ่งเป็นเหตุให้กบไม่ผสมพันธุ์ และออกไข่ได้

การให้กบผสมพันธุ์และวางไข่บนกตฤ

ปัจจุบัน มีการดัดแปลงและเลียนแบบธรรมชาติเพื่อหลอกให้กบผสมพันธุ์ และวางไข่ในกตฤอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กตฤฝน โดยเฉพาะในช่วงฤดูร้อน ทำให้มีลูกกบเลี้ยงได้ตลอดทั้งปี วิธีการเริ่มแรกด้วยการถ่ายเทน้ำเก่าในบ่อออกและนำน้ำใหม่ที่สะอาดใส่ลงไปแทน เป็นการเพิ่มความกระชุ่มกระชวยให้แก่กบในขั้นแรก ถ้าหากเป็นคอกเลี้ยงกบที่มีลักษณะเป็นบ่อซีเมนต์อยู่ตรงกลางก็ต้องใส่น้ำในบ่อให้เต็มอยู่เสมอ และจะต้องฉีดน้ำลงบนพื้นที่ภายในคอกให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ วันละ 1-2 ครั้ง โดยฉีดน้ำทำฝนเทียมติดต่อกัน 6-7 วัน แล้วหยุดไปอีก 6-7 วัน พอถึงวันที่ 8 เริ่มทำฝนเทียมขึ้นอีกเมื่อเวลา 17.00 น. โดยฉีดขึ้นไปบนหลังคาคอกให้สูง 4-5 เมตร ฉีดให้ทั่วคอกประมาณ 15 นาที พอตกกลางคืนกบจะส่งเสียงร้องเรียกหาคู่ ในวันที่ 9 จึงทำฝนเทียมขึ้นอีกในช่วงเวลาเที่ยงและบ่าย 2 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที ซึ่งกบจะร้องหาคู่ในเวลากลางวันที่กำลังฉีดน้ำอยู่ พอตกกลางคืนให้สังเกตดูกบจะเริ่มกระโดด เล่นน้ำและจับคู่กัน จึงนำกบที่จับคู่กันไปใส่ลงในบ่อเพาะในตอนหัวค่ำ ควรฉีดน้ำในบ่อเพาะนี้ให้ชุ่มทั่วบ่อประมาณ 15 นาที แล้วให้สังเกตว่ากบที่ปล่อยเป็นคู่หนึ่งนั้นมีการแยกคู่กันหรือเปล่า ถ้าไม่แยกคู่กบจะออกไข่ประมาณ 04.00-05.00 น. ของวันรุ่งขึ้น เมื่อพบว่ากบออกไข่แล้วควรนำพ่อแม่ออกจากบ่อเพาะ และใช้เครื่องพ่นฟองอากาศช่วยในการเพาะฟักซึ่งจะทำให้เปอร์เซ็นต์การฟักสูงขึ้น 80-90% แต่ถ้าไม่ใช้เครื่องพ่นฟองอากาศไข่จะมีโอกาสฟักเป็นตัวเพียง 30% เท่านั้นเอง

ภาพที่ 4 กบจับคู่ผสมพันธุ์

ภาพที่ 5 ไข่กบ

การอนุบาลลูกกบวัยอ่อน

เมื่อไข่กบฟักออกเป็นตัวอ่อนแล้ว ช่วงระยะ 2 วันแรกไม่ต้องให้อาหารเพราะลูกอ๊อดยังใช้ไข่แดงที่ติดมาเลี้ยงตัวเอง หลังจากนั้นจึงเริ่มให้อาหาร เช่น รำละเอียด ปลาบด ไข่แดงต้ม ไข่ตุ๋น ลูกไร ตลอดจนใบผักกาด ผักบุ้ง ที่นำมาล้างให้อ่อนตัว หรือจะให้อาหารปลาตุ๊กชนิดเม็ดลอยน้ำ บางรายอาจใช้ปลาสร้อยอย่างทั้งตัวและผูกหัวท้ายให้ปลาเรี่ยน้ำ การให้อาหารลูกอ๊อดเหล่านี้ควรสังเกตการกินมากกินน้อยของลูกอ๊อด เพราะถ้าอาหารเหลือมากจะหมักหมมอยู่ภายในบ่อ เป็นต้นเหตุให้น้ำเสีย ควรเอาใจใส่ดูแลรักษาโดยการดูดของเหลือทิ้งหรือมีการถ่ายน้ำเปลี่ยนใหม่ ซึ่งถ้าทำได้บ่อยครั้งโอกาสที่ลูกอ๊อดจะเจริญเติบโตและแข็งแรงมากทีเดียว

ภาพที่ 6 การให้อาหารลูกกบ

ลูกอ๊อดจะมีอายุ 20-30 วัน จึงเป็นลูกกบเต็มวัย ในช่วงนี้จะต้องหาไม้กระดาน ขอนไม้หรือแผ่นโฟมลอยน้ำเพื่อให้ลูกกบเต็มวัยขึ้นไปอาศัยอยู่ ลูกอ๊อดจะเป็นลูกกบเต็มวัยไม่พร้อมกัน โดยจะเป็นลูกกบ 70% ส่วนอีก 30% ยังอยู่ในสภาพไม่พร้อม เช่น ขางอกไม่ครบทั้ง 4 ขา หรือหางหดไม่หมด ถ้าหากในช่วงนี้ไม่มีวัสดุลอยน้ำให้กบเต็มวัยขึ้นอาศัยอยู่ มันจะถูกลูกอ๊อดตอดหางที่เพิ่งจะงอก จนเป็นบาดแผล ซึ่งถ้าโดนตอดมาก ๆ อาจถึงตายได้ ขณะเดียว

กันลูกอ๊อดที่เจริญเติบโตเป็นกบเต็มวัยรุ่นเหล่านี้อาจจะถูกกบรุ่นแรกที่ใหญ่กว่ารังแกเอาบ้าง ดังนั้นจึงต้องมีการคัดขนาดเพื่อแยกลูกกบที่โตเท่า ๆ กันนำไปปล่อยลงเลี้ยงในบ่ออื่น ๆ ต่อไป

บ่อเลี้ยงลูกอ๊อด ในระยะที่ลูกอ๊อดออกเป็นตัวใหม่ ๆ ไม่ควรให้มีน้ำลึกเกิน 30 ซม. บางแห่งมีระดับน้ำเพียง 1-2 นิ้ว ในระยะหลังที่ลูกอ๊อดเจริญเติบโตเต็มที่หรือมีขาหลังงอกแล้ว น้ำในบ่อเลี้ยงจะเพิ่มถึง 50 ซม. สำหรับระยะแรก ๆ นั้นควรให้ฟองอากาศช่วยหายใจ ผักบุง หรือพืชน้ำอื่น ๆ เพื่อความร่มเย็นและให้ลูกอ๊อดได้เกาะอาศัย ลูกอ๊อดที่อยู่ในบ่อเพาะ อาจจะใช้บ่อกลม บ่อเหลี่ยม หรือกระชังเลี้ยงไปจนเป็นกบเต็มวัยจึงคัดขนาดเท่า ๆ กันนำไปเลี้ยงในบ่ออื่น ๆ ส่วนที่เหลือที่มีขนาดเท่า ๆ กัน ก็ใช้บ่อหรือกระชังเดิมเลี้ยงต่อไป

ภาพที่ 7 ในบ่อควรมีวัสดุลอยน้ำ

การดูแลและเลี้ยงกบเต็มวัยจนเป็นกบโต

ลูกอ๊อดเจริญเติบโตเป็นกบเต็มวัยแล้ว มันจะขึ้นจากน้ำไปอาศัยอยู่บนบกหรือวัสดุอื่น ๆ ที่ลอยน้ำ เมื่อคัดขนาดนำไปเลี้ยงในบ่อแล้วต้องเตรียมอาหารให้ ถ้าเป็นลูกอ๊อดที่เคยให้อาหารเม็ดกินแต่แรก ก็สามารภให้อาหารเม็ดดังกล่าวกินได้ต่อไป แต่ถ้าหากเป็นลูกกบที่ไม่เคยได้รับการฝึกมาก่อน ก็ต้องมีการฝึกการกินอาหารในขั้นต่อไป เพราะโดยธรรมชาติลูกกบจะกินอาหารเป็นสิ่งที่มีชีวิต เช่น แมลง ไล่เดือน ปลวก หนอน ลูกปลา ลูกกุ้ง ฯลฯ แต่การเลี้ยงกบนั้นไม่สามารถที่จะหาอาหารสิ่งมีชีวิตดังกล่าวให้ได้โดยตลอด เพราะอาหารหลักคือเนื้อปลา เกษตรกรจึงต้องใช้วิธีการฝึกให้ลูกกบกินปลา โดยการเพาะหนอนแล้วนำไปใส่ในกองปลาที่อยู๋ในถาดให้อาหาร หนอนจะซ่อนไขอยู่ในกองปลา กบจะเข้ามากินหนอนแต่ก็ติดปลาเข้าไปด้วย พอวันที่สองใส่หนอนลงบนกองปลาสับน้อยกว่าวันแรก วันที่ 3 และวันที่ 4 ก็เช่นเดียวกัน คือ ลดจำนวนหนอนลงเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันก็เพิ่มปริมาณปลาสับมากขึ้น ๆ จนวันที่ 5 บนถาดอาหารจะมีเฉพาะกองปลาสับเพียงอย่างเดียวลูกกบก็เข้ามากินปลาสับตามปกติ และเมื่อลูกกบมีขนาดโตขึ้น อาหารปลาสับละเอียดก็เปลี่ยนเป็นชิ้นเล็ก ๆ และมีขนาดเพิ่มขึ้น ๆ ตามขนาดของปากกบ หรือเมื่อกบโตเต็มที่ก็อาจจะโยนปลาที่มีขนาดพอเหมาะกับปากให้ทั้งตัวก็ได้

ภาพที่ 8 การให้อาหารกบโต

ปริมาณการแลกอาหารเปลี่ยนเป็นเนื้อกบ 3.4 : 1

สำหรับลูกกบที่จับตามธรรมชาติแล้วนำมาเลี้ยงรวมในบ่อเป็นเวลา 1-2 วัน จึงเริ่มให้อาหารกบ ลูกกบเหล่านี้เคยกินอาหารตามธรรมชาติมาแล้ว และเมื่อปล่อยเลี้ยงใหม่ ๆ ยังเหนื่อยและตื่นกับสภาพแวดล้อมใหม่ จึงไม่สนใจกับการกินอาหาร และถ้าผู้เลี้ยงจะไม่ฝึกให้กินหนอนร่วมกับปลาบด โดยให้ปลาบดหรือปลาสับแต่อย่างเดียวยังไม่กินพอแต่น้อย ๆ ก่อน ซึ่งกบจะกินเพราะความหิว ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง คือ ตอนเช้า 07.00 น. และตอนเย็น 17.00 น. ปริมาณให้อาหารในอัตรา 10% ของน้ำหนักตัว คือ ถ้าปล่อยกบลงเลี้ยงมีน้ำหนักรวม 100 กก. ก็จะให้อาหารวันละ 10 กก. แบ่งออกเป็น 2 เวลาดังกล่าว หลังจากเลี้ยงได้นาน 2 อาทิตย์ ลูกกบก็จะเริ่มชินกับอาหาร และ เมื่อกบโตขึ้น ก็เปลี่ยนเป็นปลาแห้งเป็นชิ้น ๆ หรือโยนปลาให้ทั้งตัวเมื่อปลามีขนาดพอ ๆ กับปากกบ

แต่สำหรับผู้เลี้ยงกบบางรายที่หาอาหารสดไม่พอ อาจใช้ปลายข้าว 1 ส่วน ผักบุ้ง 2 ส่วน ต้มรวมไปกับอาหารสด คือเนื้อปลา เนื้อหอยโข่ง หรือ ปูที่เด็ดเอาก้ามออกทิ้งก่อน เมื่อต้มแล้วปล่อยให้เย็นจึงนำไปให้กบกินได้เช่นกัน อนึ่ง การเปิดไฟล่อให้แมลงมาเล่นไฟ และตกลงไปเป็นอาหารกบไม่สู้จะเป็นผลดีเท่าใดนัก เพราะจะทำให้กบอดหลับอดนอนคอยเฝ้าแมลงที่จะตกลงมาให้กบกิน อีกทั้งแมลงที่มาเล่นไฟเหล่านี้บางครั้งจะเป็นอันตรายต่อกบ เช่น แมลงที่มีพิษอยู่ในตัว แมลงที่ไปถูกยากำจัดศัตรูพืชและไม่ตายโดยทันทีเมื่อมาเล่นไฟและตกลงไปให้กบกิน กบกินพิษยากำจัดแมลงเข้าไปด้วยและตายในที่สุด จึงเป็นเหตุให้ผู้เลี้ยงพบกบตายโดยไม่มีบาดแผล และการตายในลักษณะเดียวกันนี้ ยังพบกับกบที่กินอาหารบูดเสีย ซึ่งเนื่องจากผู้เลี้ยงปล่อยปลาระยะเลยไม่ทำความสะอาดบ่อที่ให้อาหารกบ ดังนั้น เมื่อให้อาหารมือเช้าเวลา 07.00 น. แล้วควรเก็บเศษอาหารที่เหลือและนำภาชนะไปล้างทำความสะอาดเมื่อเวลา 10.00 น. ส่วนมือเย็นให้เวลา 17.00 น. ปล่อยทิ้งไว้ตลอดคืนได้เพราะในช่วงกลางคืนอากาศเย็น โอกาสที่อาหารจะบูดเสียมีน้อย อีกทั้งอุปนิสัยของกบชอบหาอาหารกินในเวลากลางคืนอยู่แล้ว ดังนั้นกว่าจะถึงตอนเช้าอาหารจะหมดเสียก่อน

อัตราการให้อาหารที่เลี้ยงในลักษณะคอก มีบ่อน้ำตรงกลาง เป็นคอกขนาด 4 x 4 เมตร ปล่อยกบ 1,000 ตัว ให้อาหารดังนี้

กบอายุ 50 วัน	ให้อาหารสด 400 กรัม/วัน
กบอายุ 60 วัน	ให้อาหารสด 600 กรัม/วัน

กบอายุ 90 วัน	ให้อาหารสด	1.5 ก.ก./วัน
กบอายุ 120 วัน	ให้อาหารสด	3 ก.ก./วัน
กบอายุ 150 วัน	ให้อาหารสด	4 ก.ก./วัน

ในการเลี้ยงกบ จำเป็นต้องคอยคัดขนาดของกบให้มีขนาดเท่า ๆ กัน ลงเลี้ยงในบ่อเดียวกัน มิฉะนั้น กบใหญ่จะรังแกและกินกบเล็ก ซึ่งทำให้ต้องตายทั้งคู่ ทั้งตัวที่ถูกกินและตัวที่กิน

การเลี้ยงกบในบ่อดิน ใช้พื้นที่ประมาณ 100-200 ตารางเมตร ภายในคอกเป็นบ่อน้ำลึกประมาณ 1 เมตร บางแห่งอาจจะทำเกาะกลางบ่อเพื่อเป็นที่พักของกบและที่ให้อาหาร แต่บางแห่งก็ใช้ไม้กระดานทำเป็นพื้นลาดลงจากชานบ่อก็ได้ ส่วนพื้นที่รอบ ๆ ขอบบ่อภายในที่ห่างจากริ้วคอกอวนไนลอน กว้าง 1 เมตร ปล่อยให้หญ้าขึ้น หรือบางรายอาจปลูกตะไคร้เพื่อให้กบใช้เป็นที่พักอาศัยภายในบ่อที่เป็นพื้นน้ำจะมีพวกผักตบชวา หรือพืชน้ำอื่น ๆ ให้กบเป็นที่หลบซ่อนภัยและอาศัยความร่มเย็นเช่นกัน คอกที่ล้อมรอบด้วยอวนไนลอนนี้ ด้านล่างจะใช้ถังยางมะตอยผ่าซีก หรือแผ่นสังกะสีฝังลึกลงดินประมาณ 1 คอก เพื่อป้องกันศัตรูบางชนิด เช่น หนู ซูดรูลอดเข้าไปทำอันตรายกับกบที่อยู่ในบ่อหรือในคอก ส่วนด้านบนของบ่อมุมใดมุมหนึ่ง จะมุงด้วยทางมะพร้าวเพื่อเป็นร่มเงา และยังใช้เป็นที่ให้อาหารกบอีกด้วย นอกจากนี้บางแห่งยังใช้เสื่อรำแพนเก่า ๆ ที่ใช้ทำเป็นฝาบ้าน นำมาวางซ้อนกัน โดยมีลำไม้ไผ่สอดกลางเพื่อให้เกิดช่องว่างให้กบเข้าไปหลบอาศัย และด้านบนนั้นก็เป็นที่รองรับอาหารที่โยนลงไปให้กบกินได้เช่นกัน

ลักษณะบ่อเลี้ยงกบเช่นนี้ มีเลี้ยงกันมากที่อำเภอองไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย โดยใช้พันธุ์กบที่ซื้อมาจากนักล่ากบในท้องที่ ๆ ออกจับกบตามธรรมชาติ เป็นลูกกบขนาด 20-30 ตัวต่อกิโลกรัม ซื้อขายกันในราคา กก.ละ 20-30 บาท และจะนำลูกกบที่มีน้ำหนักรวม 100 กก. ปล่อยลงในบ่อที่ 100 ตารางเมตร หลังจากปล่อยลูกกบแล้ว 2-3 วัน จึงเริ่มให้อาหารเพราะเมื่อปล่อยลูกกบลงเลี้ยงใหม่ ๆ ก็ยังเหนื่อยและตื่นต่อสภาพที่อยู่ใหม่ อาหารที่นำมาให้ไม่เป็นไปตามที่มันเคยกิน คือ เป็นปลาสดหรือปลาบดที่โยนให้กินทีละน้อย ๆ ก่อน จนกว่าลูกกบจะเคยชินและเมื่อกบโตขึ้นจึงเปลี่ยนเป็นปลาแห้งเป็นชิ้น ๆ หรือถ้าเป็นปลาเล็กก็โยนให้ทั้งตัว หรือถ้าเป็นปูนาที่ต้องเด็ดขาเด็ดก้ามทิ้งเสียก่อน หรือถ้าเป็นหอยโข่งก็ทุบเอาเปลือกออกเอาเฉพาะเนื้อใน แล้วโยนลงบนแผงที่ให้อาหารในบ่อเพื่อให้กบกินต่อไป

การเลี้ยงกบในตอก เป็นการเลี้ยงกบอีกแบบหนึ่ง โดยเมื่อปรับพื้นที่ราบเรียบเสมอกันดีแล้ว ก็ทำการขุดแอ่งน้ำไว้ตรงกลางคอก เช่น คอกขนาด 4 x 4 เมตร ขนาด 6 x 6 เมตร หรือขนาด 8 x 8 เมตร ต้องทำแอ่งน้ำขนาด 2 x 3 เมตร มีความลึกประมาณ 20 ซม. เป็นบ่อซีเมนต์และลาดพื้นแอ่งน้ำชันชันกันรั้ว ใส่ท่อระบายน้ำจากแอ่งขนาด 0.5 นิ้ว รอบ ๆ แอ่งน้ำเป็นพื้นที่ชานบ่อทั้ง 4 ด้าน เพื่อสะดวกต่อการให้อาหารและที่กบได้พักอาศัย รอบ ๆ คอกปักเสาทั้ง 4 ด้านให้ห่างกัน ช่วงละ 2 เมตร ผูกคร่าวบนและล่างยึดเสาไว้ นำอวนสีเขียวมาขึงรอบนอก ส่วนด้านล่างให้ฝังอวนลงใต้ดินลึก 20 ซม. แล้วเหยียบดินให้แน่น จากนั้นจึงนำไม้มาวางพาดด้านบนและผูกให้ติดกับคร่าวห่างช่วงละ 1 เมตร นำทางมะพร้าวแห้งมาพาดให้เต็มแต่อย่าแน่นเกินไป แล้วหากกระบะไม้ กระบะมังแตก หรือกระบะอกไม้ใผ่อันใหญ่ ๆ มาวางไว้ใน

คอกเพื่อให้กบหลบซ่อนตัวในเวลากลางวัน ส่วนกระบะหรือรังไม้ที่นำมาวาง ให้เจาะประตูเข้าออกทางด้านหัวและท้ายเพื่อสะดวกต่อการจับกบจำหน่าย

การทำคอกเลี้ยงกบแบบนี้ มีอัตราปล่อยกบลงเลี้ยง คือ

คอกขนาด 4 x 4 เมตร ปล่อยกบลงเลี้ยงได้ไม่เกิน 1,000 ตัว

คอกขนาด 6 x 6 เมตร ปล่อยกบลงเลี้ยงได้ไม่เกิน 1,200 ตัว

คอกขนาด 8 x 8 เมตร ปล่อยกบลงเลี้ยงได้ไม่เกิน 2,500 ตัว

การเลี้ยงกบในบ่อปูนซีเมนต์ เป็นการเลี้ยงที่มีผู้นิยมกันมากในปัจจุบันเพราะดูแลรักษา
ง่าย กบมีความเป็นอยู่ดีและเจริญเติบโตดี อีกทั้งเป็นการสะดวกสบายต่อผู้เลี้ยงในด้าน
การดูแลรักษา บ่อกบดังกล่าวนี้สร้างด้วยการก่อแผ่นซีเมนต์ หรือที่เรียกว่าแผ่นซีเมนต์บล็อก
และฉาบด้วยปูนซีเมนต์ ปูนที่ฉาบจะหนาเป็นพิเศษ ตรงส่วนล่างที่เก็บขังน้ำ คือมีความสูง
จากพื้นเพียง 1 ฟุต พื้นล่างเทพูนหนาเพื่อรองรับน้ำ และมีท่อระบายน้ำอยู่ตรงส่วนที่ลาดสุด
พื้นที่ ๆ เป็นที่ขังน้ำนี้ นำวัสดุลอยน้ำ เช่น ไม้กระดาน ขอนไม้ ต้นมะพร้าวทิ้งให้ลอยน้ำเพื่อให้
กบขึ้นไปเป็นที่อาศัยอยู่ บางแห่งในส่วนพื้นที่ใต้น้ำยังเป็นที่ยังเลี้ยงปลาได้อีก โดยปล่อยปลา
ดุกลงเลี้ยงร่วมกับกบในอัตรา กบ 100 ตัว ต่อ ปลา 20 ตัว ซึ่งเป็นผลดีเมื่อเปรียบเทียบ
เห็นได้ชัด คือ ปลาจะช่วยให้ทำความสะอาดภายในบ่อโดยเก็บเศษอาหารและมูลกบกิน ทำให้
น้ำในบ่อสะอาดและอยู่ได้นานกว่าบ่อที่ไม่ได้ปล่อยปลา ซึ่งนอกจากจะเป็นการทุ่นแรงงาน
แล้วยังทำให้ผู้เลี้ยงมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย อีกทั้งระยะเวลาเลี้ยง ตลอดจนการจำหน่ายกบและ
ปลาดุกอยู่ในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 9 เลี้ยงกบร่วมกับปลาดุก

สำหรับด้านบนของบ่อจะเปิดกว้างเพื่อให้แดดส่องลงไปทั่วถึง ซึ่งกบจะขึ้นมาตากแดดกัน
อย่างปกติสุข นอกเสียจากตัวแห้งมาก ๆ มันก็จะกระโดดลงในน้ำแล้วขึ้นมาใหม่ แต่ถึง
อย่างไรที่มุมใดมุมหนึ่งของบ่อก็ต้องหาวัสดุ เช่น ทางมะพร้าว เพื่อเป็นส่วนของร่มและปิดบัง
เงาบบวบของนกที่บินผ่าน ซึ่งทำให้กบตกใจและไม่กินอาหาร รวมทั้งจะไม่ผสมพันธุ์อีกด้วย

บ่อเลี้ยงกบแบบนี้ เป็นขนาด 3 x 4 เมตร ปล่อยกบลงเลี้ยงได้ 1,000 ตัว และปลาดุก
อีก 200 ตัว

พื้นล่างของบ่อดังกล่าว นอกจากเป็นพื้นน้ำทั้งหมดและใช้วัสดุลอยน้ำให้กบได้อาศัยอยู่
แล้ว บางแห่งอาจจะใช้ก่อบูนในลักษณะเกาะกลาง คือ เป็นพื้นซีเมนต์และเป็นเนินลาดจากตรง

กลางซึ่งไม่ควรทำแบบพื้นกันกะทะ และมีชานบ่ออยู่ริมโดยรอบบ่อ เพราะจะทำให้กบมีแรงจากเท้าหลังยันพื้นกระโดดสูงไปได้แต่ถ้าเป็นลักษณะเนินตรงกลางและมีพื้นน้ำรอบ ๆ กบก็จะไม่สามารถมีแรงกระโดดขึ้นจากในน้ำได้ การเลี้ยงกบในบ่อลักษณะนี้ กบก็ไม่สามารถมองเห็นโลกภายนอก และไม่คิดดีทรนจะกระโดดหนีออกไปอยู่แล้ว

ภาพที่ 10 ลักษณะบ่อและพื้นบ่อ

การเลี้ยงกบในกระชัง โดยใช้กระชังเลี้ยงเช่นเดียวกับกระชังเลี้ยงปลาที่มีความกว้างประมาณ 1.50 เมตร และยาว 4 เมตร กระชังดังกล่าวนี้สืบเนื่องมาจากการเพาะพันธุ์กบ คือ เมื่อเพาะกบและเลี้ยงลูกอ๊อดจนเป็นกบเต็มวัยแล้วจึงคัดขนาดลูกกบนำไปเลี้ยงในบ่อซีเมนต์หรือในกระชังอื่น ๆ หรือจำหน่าย ส่วนที่เหลือก็เลี้ยงต่อในกระชังต่อไป พื้นที่ใต้กระชังใช้แผ่นกระดานหรือแผ่นโฟมสอดด้านล่าง เพื่อให้เกิดส่วนหนุนในกระชังและกบได้ขึ้นไปอยู่อาศัยส่วนรอบ ๆ ภายนอกกระชังใช้วัสดุ เช่น แฝกหญ้าคา หรือทางมะพร้าว เพื่อไม่ให้กบมองเห็นทิวทัศน์นอกกระชัง มิฉะนั้นกบจะหาหนทางหลบหนีออกโดยกระโดดและชนผืนนอนกระชังเป็นเหตุให้ปากเป็นบาดแผลและเจ็บปวดจนกินอาหารไม่ได้ ส่วนด้านบนกระชังก็มีวัสดุพรางแสงให้เช่นกัน

การจับกบจำหน่าย

เนื่องจากสภาพบ่อเลี้ยงกบมีความแตกต่างกัน ทำให้ความสะดวกในการดูแลรักษาย่อมแตกต่างกันดังกล่าวแล้ว ยังรวมไปถึงการจับกบจำหน่ายก็แตกต่างกันอีกด้วย กล่าวคือ

1. การเลี้ยงกบในบ่อดิน ลักษณะการเลี้ยงกบแบบนี้จะจับกบจำหน่ายได้ครั้งเดียวในเวลาพร้อมกัน ไม่มีการจับกบจำหน่ายปลีก หรือเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะสภาพบ่อเลี้ยงไม่เอื้ออำนวย ถึงแม้จะเป็นการจับเพียงครั้งเดียวให้หมดบ่อจะต้องใช้ผู้จับหลายคนลงไปบ่อเลี้ยงที่มีสภาพโคลนตมและต้องเก็บพีชน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักตบชวา ขึ้นให้หมดเสียก่อน จึงต้องใช้เวลาและแรงงานมากที่จะเที่ยวไล่จับกบในที่หลบซ่อนให้หมดในครั้งเดียว

2. การเลี้ยงกบในตอก สามารถจับกบได้ทุกโอกาสไม่ว่าจะจับหมดทั้งคอกหรือมีการจำหน่ายปลีก โดยมีกระบะไม้และทำเป็นช่องเข้าออกในด้านตรงกันข้ามวางอยู่หลายอันบนพื้นดินภายในคอก ซึ่งกบจะเข้าไปอาศัยอยู่ เมื่อถึงเวลาจะจับกบก็ใช้กระสอบเปิดปากไว้รออยู่ที่ช่องด้านหนึ่งแล้วใช้มือล้วงเข้าไปในช่องด้านตรงข้าม กบจะหนีออกทางอีกช่องหนึ่งที่มีปากกระสอบรอรับอยู่และเข้าไปในกระสอบทั้งหมด เป็นการกระทำที่สะดวก กบไม่ตกใจและชอกช้ำ

3. การเลี้ยงกบในบ่อปูนซีเมนต์ สามารถจับกบได้ทุกโอกาสไม่ว่าจะจับหมดทั้งบ่อหรือจับจำหน่ายปลีก โดยใช้คนเพียงคนเดียวพร้อมทั้งสวิงเมื่อลงในบ่อซึ่งมีน้ำเพียง 1 ฟุต กบจะกระโดดลงไปมุดอยู่ในน้ำ จึงใช้สวิงช้อนขึ้นมา หรือใช้มือจับใส่สวิงอย่างง่ายดาย ในบ่อหนึ่ง ๆ ขนาด 12 ตารางเมตร เลี้ยงกบประมาณ 1,000 ตัวใช้คน ๆ เดียวจับเพียง 1 ชั่วโมงก็แล้วเสร็จ

อนึ่ง การเลี้ยงกบควรคำนึงถึงระยะเวลาเลี้ยงควบคู่ไปกับระยะเวลาที่จะจับกบจำหน่าย เนื่องจากในฤดูฝนกบจะมีราคาถูกถ้าผู้เลี้ยงจะต้องจับกบจำหน่ายในช่วงนี้ ก็จะได้รับผลตอบแทนน้อยแต่ถ้าระยะเวลาเลี้ยงและเวลาจับจำหน่ายให้ถูกต้อง คือเมื่อรู้ว่าจะต้องใช้ระยะเวลาเลี้ยงกบนาน 4 เดือน จึงต้องกะระยะเวลาเดือนที่ 4 ให้ตรงกับอยู่ในช่วงฤดูหนาวหรือฤดูร้อน เพราะในช่วงนี้กบราคาแพง ผู้เลี้ยงสามารถขายได้ในราคาที่ดีคุ้มกับการลงทุน อีกทั้งผู้ที่ต้องการจำหน่ายปลีก ควรจะติดต่อตกลงราคาและจำนวนกับผู้ซื้อไม่ว่าจะเป็นตลาดสดหรือร้านอาหารให้เป็นที่แน่นอนก่อนจึงจะจับกบไปส่งจำหน่ายได้ต่อไป

ในการล่าเลี้ยงกบไม่ว่าจะเป็นกบเล็กกบใหญ่ ในภาชนะล่าเลี้ยงกบควรมีน้ำเพียงเล็กน้อย และจะต้องมีวัสดุ เช่น หญ้า ฟาง ผักบุ้ง ผักตบชวา เพื่อให้กบเข้าไปซุกอาศัยอยู่ มิฉะนั้นในระหว่างเดินทางกบจะกระโดดเดินไปมาเกิดอาการจุกเสียดแน่นและเป็นแผล

การดูแลรักษา นอกจากจะเอาใจใส่ในเรื่องการให้อาหาร การรักษาความสะอาดภาชนะที่ให้อาหารดังกล่าวแล้ว ในการเลี้ยงกบจะต้องคำนึงถึงความสะอาด โดยเฉพาะในแอ่งน้ำหรือการเลี้ยงกบในบ่อปูนซีเมนต์ ต้องมีการขัดล้างถ่ายน้ำในบางครั้งทั้งนี้ถ้าที่อยู่อาศัยของกบสะอาดและมีสุขลักษณะที่ดี ความเป็นอยู่และการเจริญเติบโตของกบก็ดี ลดอัตราการเป็นโรคพยาธิเบียดเบียน แต่กบเป็นสัตว์ที่ตื่น และตกใจง่าย ซึ่งเมื่อเกิดการตกใจดังกล่าวกบจะเกิดอาการชัก เป็นตะคริวและถึงกับช็อกตายได้ หรือเมื่อเกิดตกใจก็จะกระโดดเดินไปมาในบ่อ และจะเกิดอาการกระทบกระแทก เป็นแผลฟกช้ำจุกแน่น จุกเสียด เมื่อเป็นมาก ๆ ก็มีโอกาสดังกล่าวได้เช่นกัน ดังนั้น การทำความสะอาดภายในบ่อเลี้ยงกบ จึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้

1. งดให้อาหารกบ เพราะถ้ากบกินอาหารแล้วต้องกระโดดเดินไปมาเพราะตกใจเนื่องจากคนลงไปรบกวนที่อยู่อาศัย โอกาสจุกเสียดแน่นถึงตายมีมาก

2. ควรหาวัสดุที่โปร่งเป็นโพรง เช่น ทางมะพร้าวสุ่มทุมเพื่อให้กบเข้าไปหลบซ่อนตัวเมื่อเข้าไปทำความสะอาด โดยเฉพาะในบ่อซีเมนต์เมื่อปล่อยน้ำเก่าทิ้งจนแห้ง กบจะเข้าไปหลบตัวในสุ่มทุมนั้น จะไม่ออกมากระโดดเดินจนเป็นเหตุให้เจ็บป่วย

3. หลังจากทำความสะอาดแล้ว อาหารมื้อต่อไปควรผสมยาลงไปด้วยทุกครั้งเพื่อบรรเทาอาการอักเสบได้ อนึ่ง ลักษณะการงดให้อาหารเช่นนี้จะต้องกระทำทุกครั้งที่มีการล่าเลี้ยงเคลื่อนย้ายกบ ไม่ว่าจะเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ หรือลูกกบก็ตาม ยาที่ผสมในอาหารให้กบกินนั้นถ้ามีอาการไม่รุนแรงหนักก็ใช้ออกซีเตตราซัยคลิน 1 ซ้อนแกง ผสมลงในอาหาร 3 กก. เช่นกัน ทั้งนี้เพราะตัวยามีฤทธิ์และให้กบกินมื่อเดียวแล้วหยุดไปประมาณ 5-6 วัน (เฉพาะอาหารที่ผสมยา) เพื่อสังเกตอาการของกบว่าทุเลาลงแล้วหรือไม่ ถ้ายังไม่มีอาการดีขึ้นก็ให้อาหารผสมยาขนาดดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีก 1 มื้อ

โรคกบ

ปัญหาโรคกบที่เกิดขึ้นนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากความผิดพลาดทางด้านการเลี้ยงและการจัดการ ทำให้มีการหมักหมมของเสียต่าง ๆ เกิดขึ้นในบ่อ โดยเฉพาะการเลี้ยงกบในปัจจุบันมักจะใช้บ่อซีเมนต์ และเลี้ยงกันอย่างหนาแน่น มีการให้อาหารมาก ประกอบกับการขาดความเอาใจใส่ และไม่เข้าใจในเรื่องความสะอาดของบ่อรวมถึงน้ำที่เลี้ยง โอกาสที่กบจะเป็นโรคติดเชื้อแบคทีเรียจึงมีมากขึ้น เท่าที่ได้รวบรวมข้อมูลทางด้านโรคต่าง ๆ ที่ตรวจพบจากกบนั้นพอจะแบ่งออกได้ดังนี้

1. โรคติดเชื้อแบคทีเรีย เป็นโรคที่ทำให้ความเสียหายให้กับผู้เลี้ยงกบมากที่สุด ทั้งในช่วงที่เป็นลูกอ๊อด และกบเต็มวัย ซึ่งในที่นี่จะแยกออกเป็น 2 ลักษณะคือ

ภาพที่ 11 ลูกอ๊อดท้องบวม

1.1 โรคติดเชื้อแบคทีเรียในระยะลูกอ๊อด พบได้ตั้งแต่ระยะที่ไข่ฟักเป็นตัวจนกระทั่งพัฒนาเป็นตัวเต็มวัย อาการที่สังเกตได้คือ ลูกอ๊อดจะมีลำตัวต่าง คล้ายโรคตัวต่างในปลาจากนั้นจะเริ่มพบอาการท้องบวมและตกเลือดตามครีบหรือระยางค์ต่าง ๆ

สาเหตุของการเกิดโรคมักจะมาจากการปล่อยลูกอ๊อดในอัตราหนาแน่นเกินไปมีการให้อาหารมากทำให้คุณภาพน้ำไม่เหมาะสม โดยเฉพาะค่าพีเอชของน้ำจะต่ำลงมาก นอกจากนี้ลูกอ๊อดยังกัดกันเองทำให้เกิดเป็นแผลตามลำตัว เปิดโอกาสให้เชื้อที่เป็นสาเหตุของโรค คือแบคทีเรียในกลุ่ม Flexibacteris เข้าทำอันตรายได้ง่ายขึ้น อาการของโรคที่ความรุนแรง ถ้าคุณภาพน้ำที่ใช้เลี้ยงเสียมากขึ้น และ เลี้ยงลูกอ๊อดหนาแน่นเกินไป ดังนั้นวิธีการป้องกันคืออนุบาลลูกอ๊อดในความหนาแน่นที่เหมาะสมตารางเมตรละ 1,000 ตัว และทำการคัดขนาดทุก ๆ 2-3 วันต่อครั้ง จนกระทั่งเป็นลูกกบแล้วอนุบาลให้ได้ขนาด 1-1.5 ซม. ในอัตราความหนาแน่นตารางเมตรละ 250 ตัว จากนั้นจึงปล่อยลูกกบลงเลี้ยงในอัตราตารางเมตรละ 100 ตัว ซึ่งเป็นความหนาแน่นที่เหมาะสมและลดปัญหาการเกิดโรค ทั้งนี้ต้องการเปลี่ยนถ่ายน้ำสม่ำเสมอ และรักษาความสะอาดของบ่ออนุบาลเมื่อพบกบเริ่มแสดงอาการตัวต่างควรใช้เกลือแกงแช่ในอัตรา 0.5% (5 กิโลกรัมต่อน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร) นาน 3-5 วัน หรือในรายที่มีอาการมากอาจใช้ยาออกซีเตต้าซัยคลินแช่ในอัตรา 10-20 กรัมต่อน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร ติดต่อกันทุกวันนาน 3-5 วัน และไม่ควรรีดยาและเกลือแกงในเวลาเดียวกัน เพราะเกลือจะทำให้ประสิทธิภาพของยาลดต่ำลง

1.2 โรคติดเชื้อแบคทีเรียในระยะเต็มวัย พบทั้งในกบขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ องค์ประกอบที่จะทำให้อาการของโรครุนแรงมากหรือน้อย คือ สายพันธุ์ของเชื้อแบคทีเรีย Aeromonas และ Pseudomonas และระยะเวลาของการเป็นโรคอาการของโรคโดยทั่วไปที่พบได้แก่ การเกิดแผลที่มีลักษณะเป็นจุดแดง ๆ ตามขาและผิวหนังโดยเฉพาะด้านท้อง จนถึงแผลเน่าเปื่อยบริเวณปาก ลำตัวและขา เป็นต้น

ภาพที่ 12 กบเป็นแผลตามลำตัว

ภาพที่ 13 แผลที่โคนขา

เมื่อเปิดช่องท้องเพื่อดูอวัยวะภายในจะพบว่าสีของเหลวในช่องท้อง ตับมีขนาดใหญ่ขึ้น และมีจุดสีเหลืองซีด ๆ กระจายอยู่ทั่วไป ไตขยายใหญ่บางครั้งพบตุ่มสีขาวขุ่นกระจายอยู่ สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรค คือ สภาพป่อกปรกมาก ดังนั้นจึงควรจัดการทำความสะอาด เปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อย ๆ ควบคุมปริมาณอาหารให้พอเหมาะ และอย่าปล่อยกบลงเลี้ยงหนาแน่นเกินไป เมื่อกบเป็นโรค ควรใช้ยาปฏิชีวนะ เช่น ออกซีเตตราไซคลินผสมอาหารให้กบกินใน

ภาพที่ 14 ตกเลือดในช่องท้อง

อัตรา 3-5 กรัม/อาหาร 1 กิโลกรัมต่อวัน กินติดต่อกันจนกว่าอาการจะดีขึ้น หรือให้กินไม่น้อยกว่าครั้งละ 5-7 วัน

2. โรคที่เกิดจากปรสิตในทางเดินอาหาร โดยทั่วไปจะพบในกบเล็กมากกว่ากบโต อาการทั่วไปจะพบว่ากบไม่ค่อยกินอาหาร ผอม ตัวซีด เมื่อตรวจดูในลำไส้จะพบโปรโตซัวในกลุ่ม Opalina sp. และ Balantidium sp. อยู่เป็นจำนวนมาก การติดเชื้อโปรโตซัวในทางเดินอาหารนี้ถ้าเป็นติดต่อกันเป็นเวลานานก็จะทำให้กบตายได้ การรักษาควรจะใช้ยา Metronidazole ผสมอาหารให้กินในอัตรา 3-5 กรัม/อาหาร 1 กิโลกรัม กินติดต่อกันครั้งละ 3 วัน แล้วเว้นระยะ 3-4 วัน แล้วให้ยาซ้ำอีก 2-3 ครั้ง หรือจนกว่ากบจะมีอาการดีขึ้น และกินอาหารตามปกติ

3. โรคท้องบวม โดยทั่วไปจะเกิดกับลูกอ๊อดในฟาร์มที่ใช้ น้ำบาดาล การเปลี่ยนน้ำอย่างรวดเร็วโดยใช้น้ำบาดาลที่ไม่ได้พักไว้ก่อน จะทำให้ความดันก๊าซที่ละลายอยู่ในน้ำลดลงอย่างเฉียบพลัน มีผลให้ร่างกายของลูกอ๊อดต้องปรับความดันก๊าซในตัวเองลงมาให้เท่ากับ ความดันของก๊าซในน้ำ ทำให้เกิดฟองก๊าซขึ้นในช่องว่างของลำตัว ท้องลูกอ๊อดจึงบวมขึ้นมา การแก้ไขจะทำให้ยากมากจึงควรป้องกันโดยระมัดระวังในเรื่องการถ่ายน้ำอย่าเปลี่ยนน้ำ ปริมาณมาก ๆ ในเวลาสั้น ๆ และควรจะมีการพักน้ำและเติมอากาศให้ดีก่อนนำมาใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำบาดาล

การป้องกันโรค

การเลี้ยงกบที่จะลดอัตราการแพร่ของเชื้อโรคนั้น ความสำคัญอยู่ที่ลักษณะของบ่อเลี้ยงที่จะต้องสะอาด มีแสงแดดส่องลงถึงพื้นได้ ถึงแม้จะมีการพรางแสงไว้มุมหนึ่งก็ตาม น้ำในบ่อเลี้ยงต้องสามารถถ่ายเทได้ ดังนั้นในการเลี้ยงกบบางแห่ง จึงทำท่อน้ำที่รักษาระดับน้ำไว้ได้ โดยปล่อยน้ำเข้าทางหนึ่งและน้ำล้นออกอีกทางหนึ่ง ทำให้น้ำในบ่อสะอาดอยู่เสมอ หรือบ่อปูนซีเมนต์ที่มีน้ำสูงเพียง 1 ฟุต ภายใต้น้ำเลี้ยงปลาตุ๊กในอัตราส่วนกับปลา 100 : 20 หรือกบ 1,000 ตัว ปล่อยปลาตุ๊ก 200 ตัว ปลาตุ๊กจะช่วยทำความสะอาดโดยเก็บกินเศษอาหารและมูลกบ ทำให้น้ำในบ่อสะอาดอยู่ได้นานเมื่อเปรียบเทียบกับบ่อที่ไม่มีปลาตุ๊ก

ถึงอย่างไรก็ตามไม่ควรเลี้ยงกบหนาแน่นจนเกินไป และถ้าพบกบตัวใดมีอาการผิดปกติ ควรจับแยกออกเลี้ยงต่างหาก

แนวโน้มการเลี้ยงกบในอนาคต

กบเป็นสัตว์เศรษฐกิจชนิดหนึ่งซึ่งตลาดนิยมบริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น สเปน ฮองกง สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เยอรมัน สหรัฐอเมริกา ฯลฯ สำหรับผู้เลี้ยงกบหากหลีกเลี่ยงช่วงที่มีการจับกบในแหล่งธรรมชาติก็จะช่วยลดปัญหาด้านราคาตกต่ำ แต่อย่างไรก็ตามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทำให้แหล่งที่อยู่อาศัยเสี่ยงตัวตามธรรมชาติของกบลดลง ดังนั้นแนวโน้มการเลี้ยงกบในอนาคต จึงนับได้ว่ามีเส้นทางแจ่มใส ไม่มีปัญหาด้านการจำหน่าย และราคาก็ดีมีผลคุ้มค่าต่อการลงทุน ลงแรง สามารถส่งเป็นสินค้าออกช่วยการขาดดุลให้แก่ประเทศไทยอีกทางหนึ่งด้วย